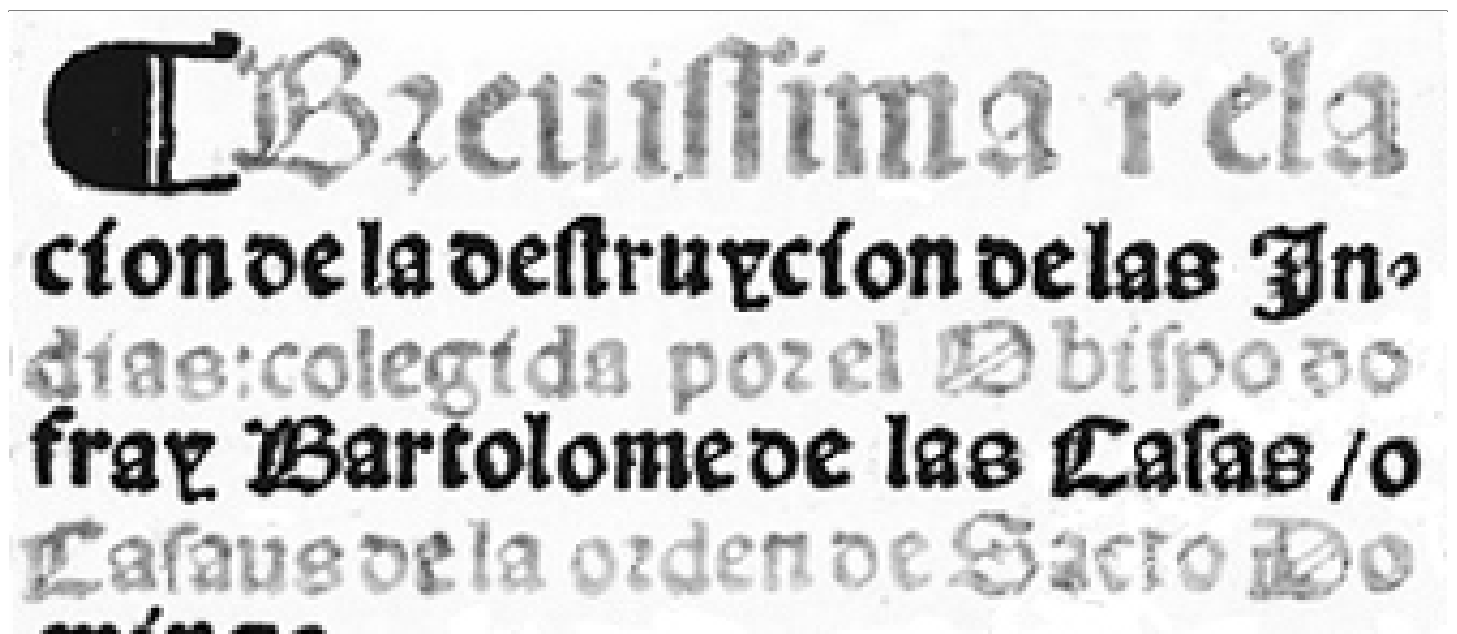

Tot llegint la «Brevíssima relació de la destrucció de les Índies» del pare Bartomeu Casaus

Autor: Jaume Romagosa-Nebot

Data de publicació: 30-10-2015

En Jaume Romagosa-Nebot s'ha llegit la Brevíssima relació de la destrucció de les Índies del Pare Casaus i ens manifesta les seves impressions sobre el llibre i el paper que hi van exercir molts dels primers colonitzadors catalans afincats a Amèrica. Hi afegeix algunes dades que indicarien que el llibre ha estat retocat i l'origen català de l'autor.

Els primers catalans a Amèrica

He llegit el llibre del Pare Casaus Brevísima relación de la destrucción de las Indias (edició d'André Saint-Lu, Ediciones Cátedra, 1992) atenent la recomanació d'en Jordi Bilbeny al pròleg --intitulat Una Història nova per a una consciència lliure-- del seu llibre Brevíssima relació de la destrucció de la història. La falsificació de la descoberta Catalana d'Amèrica.

A banda del dolorós impacte que m'ha provocat el fet de llegir-hi tantes atrocitats, una de les coses que més m'ha sorprès i alhora més m'ha entristit ha estat adonar-me que el genocidi ja va començar, segons que conta el Pare Casaus al principi de la seva narració (p. 75), el 1493 tan bon punt uns milers de persones de la segona expedició d'En Colom i que a hores d'ara sabem que eren catalanes van arribar i es van desplegar a les Antilles el 1493. El genocidi comença, doncs, un any després de la descoberta d'Amèrica. Els catalans vam endegar l'empresa del Descobriment i també vam ser els primers europeus a entrar en aquells territoris a sang i foc, rosegats per la cobdícia.

Sembla que unes dècades més endavant súbdits d'altres corones es van anar afegint a la depredació. Aquests tampoc no es van quedar enrere quant al menyspreu i anorreament de la gent aborigen d'Amèrica i quant a les seves llengües i cultures. A ells tampoc res no els va aturar per satisfer la seva cobdícia. També ells es van apropiat de les terres i

moltíssimes altres propietats dels indis i del seu or.

D'altra banda, segons que he llegit i escoltat dels investigadors que estudien i ensenyen la nostra història, me n'havia quedat la idea que la mentalitat bèl·lica dels catalans es fonamentava només en la conquesta. És a dir, que els catalans no feien sinó clavar garrotada als enemics per tal de deixar ben clar qui ha de manar en el territori conquerit, però sense anar més enllà: dels estadants, en respectaven la integritat física, la seva cultura i la seva llengua. Parlo en general. A tenor de les explicacions dels experts, el fet que els catalans actuessin així els permetia d'establir un bon clima amb els pobles acabats de dominar, de manera que fos més fàcil poder organitzar-hi unes bones relacions comercials.

I potser sí que els fets van funcionar d'aquesta manera al llarg de la nostra història. Ara bé, el que explica el Pare Casaus és quelcom d'infinitament diferent, d'infinitament pitjor. És una allau de manca de respecte, d'engany, de robatoris, de tortures, d'assassinats, de destrucció, uns actes que no van tenir aturador! En una paraula: un genocidi amb tots els ets i uts.

Abans de llegir el llibre d'En Casaus, quan pensava en els mapes on es veu tot de banderes catalanes al llarg del continent americà, el fet em produïa certa fascinació. Ara, en canvi, em provoca dolor al pit.

I és que remenar el passat comporta riscos, com descobrir que aquest no va ser en molts períodes tan bonic com ens pensem o ens diuen; que hi ha secrets ocults, aigües tèrboles, mentides que tapen realitats execrables. Però el que sí que té de bo aquest sacseig a la història és que proporciona una consciència més elevada, més real, dels fets i dels perquè del funcionament de les coses. I només per això ja val la pena d'enfrontar-se als draps bruts dels nostres avantpassats i deixar de ser uns ignorants sobre la pròpia història. Però, és clar, fins que no paeixes tantes maleses, quedes dominat per l'aclapament.

Evidentment, les mentalitats dels individus que van viure durant els segles XVI i XVII eren unes altres. Avui dia costa de posar-se dins la pell d'aquella gent. Això no obstant, podem entendre per què feien el que feien, ja que la Humanitat avança molt a poc a poc pel que fa a l'adquisició de valors que ens allunyen de la bestialitat. Malauradament, encara avui hi ha moltes mostres de mentalitats no gaire allunyades de les d'aquells segles. A tall d'exemple, esmentaré els constants i encoberts genocidis culturals que alguns Estats-Nació d'Europa estan duent a terme des de fa molt de temps contra algunes Nacions sense Estat. O el tracte que l'anomenat Primer Món segueix infringint als pobles aborígens del planeta sencer. En relació a aquest últim genocidi, si voleu fugir de dubtes i informar-vos-en millor, podeu donar una ullada a aquest web: www.survival.es.

D'altra banda, no me'n puc estar. He de fer-me una pregunta: ¿És potser pel paper tan galdós dels catalans a Amèrica que els òrgans de govern de la societat catalana i les cúpules de les seves universitats i dels seus departaments d'Història no volen remenar ni investigar en profunditat aquest període de la nostra història? Per ventura ja els està bé que la "culpa" recaigui tan sols sobre aquells pobles que s'han entossudit a apropiat-se de forma exclusiva d'uns fets dels quals en realitat no només ells en foren protagonistes? Dit d'una altra manera, els està bé que mantinguin aquesta falsedat històrica a fi que els dolents només siguin els altres?

Promoure la ignorància i el victimisme en història no farà mai forta Catalunya com a nació. Per contra, sí que ens donarà fortalesa interior i la consciència adequada si ens adonàvem que hem sigut una nació poderosa i que hem fet moltes coses bones, però també moltes de l'alçada d'un campanar i que això darrer ha tingut conseqüències nefastes per a moltíssimes persones --i que potser per això ara ens toca purgar-les--.

Alguns punts curiosos de la Brevíssima Narración d'en Casaus

A banda del que acabo d'explicar, mentre llegia el llibre m'han anat cridant l'atenció algunes altres dades. N'he fet un petit llistat. Crec que aquestes indiquen tergiversació de noms, posen en evidència que molt probablement estem llegint una traducció del català al castellà i, sobretot, que l'autor era súbdit de la Corona Catalanoaragonesa. Aturem-nos-hi una mica.

1-. La substitució de València per Valladolid. Aquest canvi ja és conegut i denunciat per altres persones. En efecte, el traductor o el censor de torn canvia la ciutat de València a favor de la de Valladolid. En aquest sentit, el Pare Casaus diu el següent a la pàgina 77, just al principi de la narració: "La isla de Cuba es cuasi tan luenga como desde Valladolid a Roma". Només cal fer les mesures damunt d'un mapa per veure que l'extensió de Cuba encaixa més bé amb la línia que va de Roma a València que no pas amb la de Valladolid a Roma.

2-. El mateix pare Casaus s'autocita de dues maneres. Ho fa a la pàgina 174 del llibre, dins el capítol Del Nuevo Reino de Granada. I ho fa d'una manera curiosa: "Fue inducido yo, Fray Bartolomé de las Casas o Casaus, fraile de Sancto

Domingo". A veure! Com pot ser que un escriptor dubti del seu cognom i en registri per escrit dos? És com si jo firmés aquest article dubtant de si el meu nom és d'una manera o d'una altra. Que és això? Que el Pare Casaus no sabia quin era el seu cognom? No és creïble. Per tant, algú altre li va retocar el text (llevat que el retoc s'hagi efectuat en aquesta edició de Càtedra del 1992) i hi va introduir aquest ball de cognoms, que segurament ha de ser una traducció.

3-. Una ciutat de la Nació Catalana en una obra amb suposat context castellà. Unes línies més avall d'aquesta mateixa pàgina 174, l'autor ens diu d'aquesta Brevísima que "acabéla en Valencia, a ocho de diciembre de mil y quinientos y cuarenta y dos años". València, la capital d'un dels regnes de la Corona Catalanoaragonesa (descarto que sigui a la València veneçolana, ja que, segons la història oficial, aquesta ciutat va ser fundada cap al 1555).

4-. Una comparació amb un territori de la Nació Catalana: el Rosselló. A la pàgina 100, dins del capítol De la província de Nicaragua, mentre el nostre home parla d'un dels tirans que assolaven aquelles terres, diu: "Enviaba cinquenta de caballo y hacía alancear toda una provincia mayor que el condado de Rusellón". Trobo curiós que la comparació sigui amb un tros de terra catalana: el Comtat del Rosselló de l'actual Catalunya Nord.

5-. Comparació amb una illa de la Nació Catalana: Sicília. A la pàgina 138, dins del capítol De la costa de las perlas y de Paria y la isla de la Trinidad diu: "En la isla de la Trinidad, que es mucho mayor que Sicília". També crida l'atenció que ara la comparança sigui amb l'illa de Sicília que fou un altre dels regnes de la Corona Catalanoaragonesa.

6-. Un mot possiblement manllevat del català: sant. En diverses parts de l'obra sempre apareix citada la "isla de Sant Juan" escrita amb t tal com ho fem en català (pàgines 77, 90, 151...). Ara bé, no sé del cert si en el castellà d'aquelles èpoques també s'escrivia així.

7-. Possibles personatges catalans. En una carta anònima que apareix de la pàgina 179 endavant, al final de la seva Brevíssima, i en la qual també es denuncien fets atroços, el Pare Casaus dóna compte d'un personatge anomenat Juan de Ampudia. Em demano si podria ser un Joan d'Empúria o d'Empúries. Així mateix, a la pàgina 184 es fa referència a dos individus que l'acompanyaven: un tal Antonio Redondo i un tal Marcos Márquez. Bé podrien ser un Antoni Rodon i un Marc Marquès. Qui sap.

Bé, doncs això és tot. Llegir la Brevísima Relación de la Destrucción de las Indias del Pare Bartomeu Casaus no crec que deixi indiferent ningú. Els fets que s'hi narren són duríssims, però també ajuden a prendre consciència de com van anar les coses en aquest període de la nostra història. Jo també la recomano a les persones amants de la recerca de la veritat.

Jaume Romagosa-Nebot